

Брюксел, 18.6.2019 г.
COM(2019) 285 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**За обединени за действия в областта на Енергийния съюз и климата – Да положим
основите за успешен преход към чиста енергия**

{SWD(2019) 212 final} - {SWD(2019) 213 final}

1. ВЪВЕДЕНИЕ — РОЛЯТА НА ИНТЕГРИРАНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ПЛАНОВЕ В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА

Европейският съюз е решен да изпълни ангажиментите си за намаляване на емисиите на парникови газове и да осигури сигурна, достъпна и устойчива енергия за своите граждани. Ние сме първата голяма икономика, която въведе правно обвързваща рамка, която да изпълни и надхвърли нашите обещания по Парижкото споразумение. Въз основа на предложенията на Комисията ние приехме амбициозна законодателна рамка за 2030 г. за създаването на енергиен съюз с ориентирани към бъдещето действия в областта на климата. Определихме амбициозни цели за 2030 г. за намаляване на емисиите на парникови газове, за енергия от възобновяеми източници и за енергийна ефективност, за постигането на които ще са необходими постоянни и съвместни усилия. Това представлява важна стъпка в дългосрочния преход към чиста енергия в перспективата до 2050 г., както е представено в дългосрочната стратегия¹. Тези цели не са максимални, а по-скоро минимални, и с подходящите стимули те дори могат да бъдат надминати.

С Регламента на ЕС относно управлението² бе създадена единствена по рода си система на управление в областта на енергетиката и климата, която да гарантира, че Съюзът и неговите държави членки могат да планират заедно и да изпълняват колективно тези цели за 2030 г., както и да гарантира преход към неутрална по отношение на климата икономика, който е справедлив и икономически ефективен за всички. Декларацията от Сибиу³ потвърди на най-високо равнище ангажимента на Съюза да бъде отговорен световен лидер в областта на изменението на климата, като същевременно защитава нашите граждани, опазва нашата околна среда и утвърждава принципа на справедливост.

	ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ	ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНО- ВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ	ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ	МЕЖДУСИС- ТЕМНА СВЪРЗАНОСТ	КЛИМАТ ВЪВ ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕС ПРОГРАМИ	CO2 ОТ:
2020	-20%	20%	20%	10%	2014-2020 20%	
2030	≥ -40%	≥ 32%	≥ 32,5%	15%	2021-2027 25%	АВТОМОБИЛИ -37,5% Микробуси -31% Камиони -30%

Клауза за коригиране във възходяща посока
до 2030 г.

Фигура 1: Рамка за 2030 г. в областта на климата и енергетиката

¹ COM(2018) 773 final.

² Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и действията в областта на климата.

³ Декларация от Сибиу, неформална среща на държавни или правителствени ръководители, Сибиу, Румъния, 9 май 2019 г.

За първи път всички държави членки изготвиха проекти на интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата⁴. Те работиха за сближаването на политики и сектори, на различните структури на държавното управление, заедно със заинтересованите страни и обществеността, както и в трансграничен план, с цел да се определи пътят към постигането на целите за 2030 г. Все още има пропуски, но това е само първата от цяла поредица стъпки до 2030 г. и ние ще извлечем поуки от нея. Като се основава на отличния дух на сътрудничество през последните три години, Комисията ще продължи да работи конструктивно и интензивно с държавите членки за финализиране и след това изпълнение на техните национални планове. Препоръките за окончателните планове, които придружават настоящото съобщение, ще ръководят тази работа в постоянен дух на сътрудничество. В доклада за състоянието на енергийния съюз за 2020 г. Комисията ще направи преглед на окончателните планове и ще потвърди дали те са в съответствие с целите на Съюза за 2030 г. или са необходими допълнителни усилия. Процесът на управление също така предоставя възможност за актуализиране на плановете през 2024 г., за да се отрази опитът и да се използват новите възможности през останалата част от десетилетието.

Националните планове в областта на енергетиката и климата играят ключова роля в нашата система на управление, за да се гарантира, че ще обединим усилията си и че ще постигнем целите си заедно. Те следва да осигурят възможно най-голяма яснота и предвидимост за бизнеса и финансовия сектор, с цел стимулиране на необходимите частни инвестиции. Те също така ще улеснят програмирането на финансирането и инвестициите от страна на държавите членки в следващата многогодишна финансова рамка за периода 2021—2027 г.

В настоящото съобщение се анализират проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата и се разглежда тяхното съвкупно въздействие при постигането на целите на енергийния съюз на ЕС и на целите за 2030 г. То допълва подробните анализи на национално⁵ и европейско равнище⁶, както и конкретните препоръки, отправени към всяка държава членка⁷. Заедно те ще помогнат на държавите членки да финализират своите национални планове в областта на енергетиката и климата до края на 2019 г. Изпълнението на препоръките ще включва постоянен повтарящ се диалог, който ще доведе до финализиране на националните планове в областта на енергетиката и климата. В

⁴ Съгласно изискванията на член 9 от Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и действията в областта на климата.

⁵ SWD(2019) 211; SWD(2019) 225; SWD(2019) 214; SWD(2019) 275; SWD(2019) 229; SWD(2019) 277; SWD(2019) 230; SWD(2019) 261; SWD(2019) 262; SWD(2019) 263; SWD(2019) 224; SWD(2019) 264; SWD(2019) 223; SWD(2019) 265; SWD(2019) 228; SWD(2019) 266; SWD(2019) 267; SWD(2019) 268; SWD(2019) 227; SWD(2019) 226; SWD(2019) 281; SWD(2019) 272; SWD(2019) 273; SWD(2019) 271; SWD(2019) 274; SWD(2019) 276; SWD(2019) 278; SWD(2019) 279.

⁶ SWD(2019) 212.

⁷ C(2019) 4401; C(2019) 4402; C(2019) 4403; C(2019) 4404; C(2019) 4405; C(2019) 4406; C(2019) 4407; C(2019) 4408; C(2019) 4409; C(2019) 4410; C(2019) 4411; C(2019) 4412; C(2019) 4413; C(2019) 4414; C(2019) 4415; C(2019) 4416; C(2019) 4417; C(2019) 4418; C(2019) 4419; C(2019) 4420; C(2019) 4421; C(2019) 4422; C(2019) 4423; C(2019) 4424; C(2019) 4425; C(2019) 4426; C(2019) 4427; C(2019) 4428.

крайна сметка процесът цели да допринесе за модернизирването на икономиката на Съюза в съответствие с дългосрочната цел за неутралност по отношение на климата.

Комисията ще работи с държавите членки, за да им помогне да се съобразят⁸ с препоръките, в дух на солидарност между държавите членки и Съюза, но също така и между държавите членки.

2. ОЦЕНКА НА ПРОЕКТИТЕ НА ИНТЕГРИРАНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ПЛАНОВЕ В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА

2.1. Оценка на равнище ЕС за целите за 2030 г. в областта на енергията от възобновяеми източници, енергийната ефективност и емисиите на парникови газове, както и на електроенергийните междусистемни електропроводи

Целите на Съюза за 2030 г. в областта на енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност бяха изразени и договорени на равнище ЕС, без да се залагат задължителни цели на национално равнище. Вместо това бяха създадени нови методи на работа и нови инструменти, за да се даде възможност за колективно постигане на целите на Енергийния съюз. Като първа стъпка в този процес, Регламентът относно управлението изисква от държавите членки да включат в своите проекти на национални планове в областта на енергетиката и климата национален принос, който е достатъчен за колективното постигане на целите на Съюза за 2030 г. Като втора стъпка, Комисията следва да оцени и насърчи наличието на достатъчно ниво на колективна „амбиция“ с оглед на тези цели на Съюза.

2.1.1. Енергия от възобновяеми източници

Съюзът следва да запази и укрепи водещата си позиция в световен мащаб в областта на енергията от възобновяеми източници. Тук не става въпрос само за сигурност на доставките и отговорна политика в областта на изменението на климата. Също така, задължително условие на промишлената политика е да се използва в пълна степен потенциалът за „зелен“ растеж.

Почти всички държави членки са представили своя принос за постигане на целта на Съюза по отношение на енергията от възобновяеми източници. Около една трета от държавите членки представиха амбициозен принос, като в **Дания, Естония, Испания, Литва и Португалия** приносът е значително висок⁹.

⁸ В съответствие с член 34 от Регламента относно управлението, в случай на различия в степента на амбициозност, когато е целесъобразно, Комисията отправя препоръки към държавите членки, за да се осигури постигането на целите на Енергийния съюз. Съответната държава членка взема предвид в максимална степен препоръките.

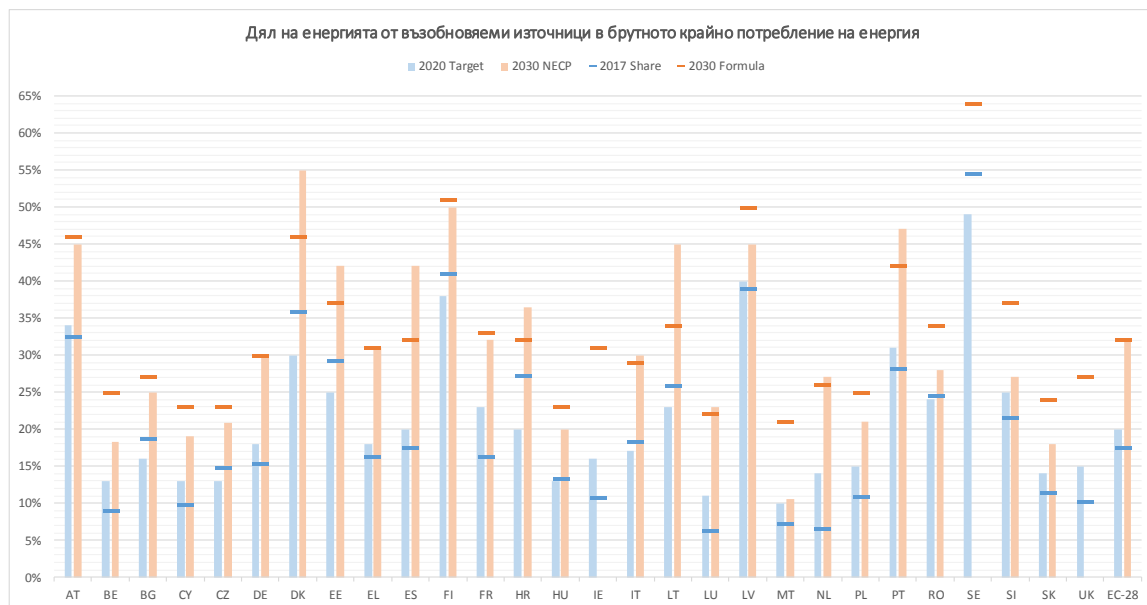
⁹ В съответствие с член 31 от Регламента относно управлението, препоръките на Комисията относно амбициите на държавите членки в областта на енергията от възобновяеми източници се основават на формулата, посочена в приложение II към Регламента, която се основава на

Въпреки това, все още има пропуски за ЕС-28. Съгласно настоящите проектопланове, вместо най-малко 32 %, дялът на енергията от възобновяеми източници ще достигне между 30,4 % и 31,9 % през 2030 г. на равнището на Съюза¹⁰.

В съответствие с това, в препоръките няколко държави членки се призовават да преразгледат равнището си на амбиция, за да се гарантира, че тези пропуски, установени по отношение на „амбицията“ на ЕС, ще бъдат преодоляни при представянето на окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата. Увеличаването на националния принос, когато е целесъобразно, като същевременно амбициозните държави членки поддържат приноса си, включен в проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата, е от решаващо значение, за да се даде възможност за балансирано и икономически ефективно постигане на целта на равнището на Съюза, с което ще се проправи пътят за създаването на истински европейски пазар за енергия от възобновяеми източници. Това би позволило на Съюза като цяло да използва напълно потенциала си за икономически ефективна реализация на инсталации за възобновяеми енергийни източници, да допринесе за намаляване на замърсяването на въздуха и зависимостта от вноса на изкопаеми горива, и да се възползва от водещата си позиция в процеса на енергиен преход.

обективните критерии, изброени в член 5, като същевременно се обръща надлежно внимание на съответните обстоятелства, засягащи реализацията на инсталации за възобновяеми енергийни източници, както са посочени от държавите членки. Методиката, следвана от Комисията за оценка на приноса за постигане на целите по отношение на енергията от възобновяеми източници, е описана по-подробно в раздел II на SWD(2019) 212.

¹⁰ В допълнение към установените за ЕС-28 пропуски, общото равнище, което трябва да бъде постигнато през 2030 г., продължава да зависи в голяма степен от приноса на амбициозните държави членки и от brutното крайно потребление на енергия.

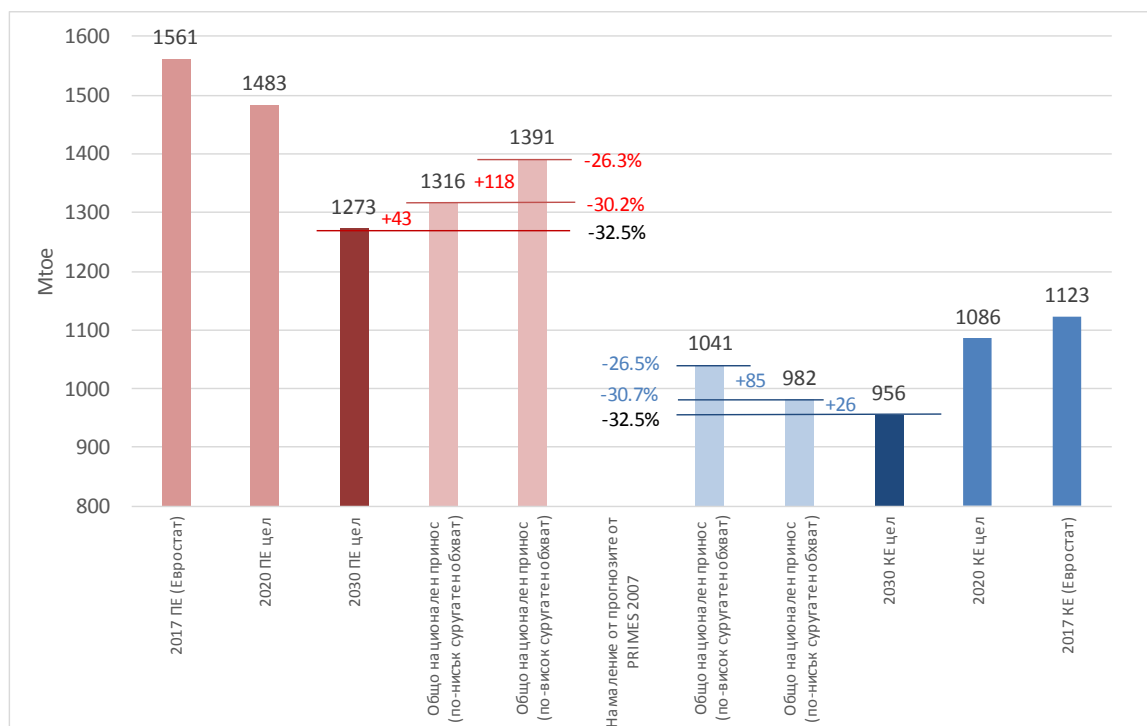
Фигура 2: Национален принос във връзка с енергията от възобновяеми източници (Източник: Изчисления на Комисията на ЕС въз основа на информацията от проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата).

2.1.2. Енергийна ефективност

Стратегията за енергиен съюз се основава на принципа „енергийната ефективност на първо място“. Въпреки това целите за енергийна ефективност за 2020 г. са изложени на риск в резултат на повишеното потребление на енергия през последните години. Въз основа на националния принос, представен в проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата, само няколко държави членки са предложили достатъчни нива на приноса за 2030 г. Това са по-специално **Италия, Люксембург и Испания** (както за първичното, така и за крайното енергопотребление), **Нидерландия** (за първичното енергопотребление) и **Франция** (за крайното енергопотребление). Някои държави членки все още трябва да представят национален принос.

В резултат на това, общата оценка **показва значително разминаване с целевите нива на първично и крайно енергопотребление в Съюза** от поне 32,5 % до 2030 г.¹¹. По отношение на първичното енергопотребление, разликата **варира от 118 до 43 Mtoe** (като значителният обхват зависи от това дали са направени по-консервативни или по-амбициозни допускания за държавите, които не са представили национален принос), което съответства на постигането на 26,3 % — 30,2 %, докато при **крайното енергопотребление разликата варира от 85 до 26 Mtoe**, което съответства на постигането на 26,5 % — 30,7 %.

¹¹ Методиката, следвана от Комисията при оценката на приноса за постигане на целите по отношение на енергийната ефективност, е описана по-подробно в раздел III на SWD(2019) 212.

Фигура 3: Общо пропуски по отношение на приноса за енергийна ефективност при първичното и крайното енергопотребление. (Източник: Изчисления на Комисията на ЕС въз основа на информацията от проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата).

В този контекст се препоръчва всички държави членки, чийто принос е оценен като недостатъчен на този етап, да го преразгледат и да обмислят повишаване на степента на амбициозност, така че пропуските, установени по отношение на „амбицията“, да бъдат преодоляни при представянето на окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата.

2.1.3. Емисии на парникови газове

Съюзът съобщи за национално определен принос по Парижкото споразумение от минимум 40 % вътрешно намаление на емисиите на парникови газове до 2030 г. в сравнение с 1990 г. Благодарение на приемането на цялото законодателство на енергийния съюз, предложено от Комисията в рамките на мандата на председателя Юнкер, Съюзът е първата голяма световна икономика, която превръща приноса си по Парижкото споразумение в конкретно законодателство. Ефективното изпълнение на всички цели в областта на климата, енергетиката и чистата мобилност, определени в правото на Съюза, би могло дори да доведе до намаляване на емисиите на парникови газове с около 45 % през 2030 г. в сравнение с 1990 г.

Въз основа на планираните мерки или заявените амбиции за национално намаляване на парниковите газове, включени в проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата, и въз основа на консервативни допускания за държавите, които нито са представили мерки, нито са заявили амбиции, общото намаление на емисиите на парникови газове за Съюза вече е в съответствие с целта за намаляване на емисиите на парникови газове с 40 % до 2030 г. в сравнение с

1990 г. Това представлява значителен напредък в сравнение с предишни намаления, които са били предвидени от държавите членки.

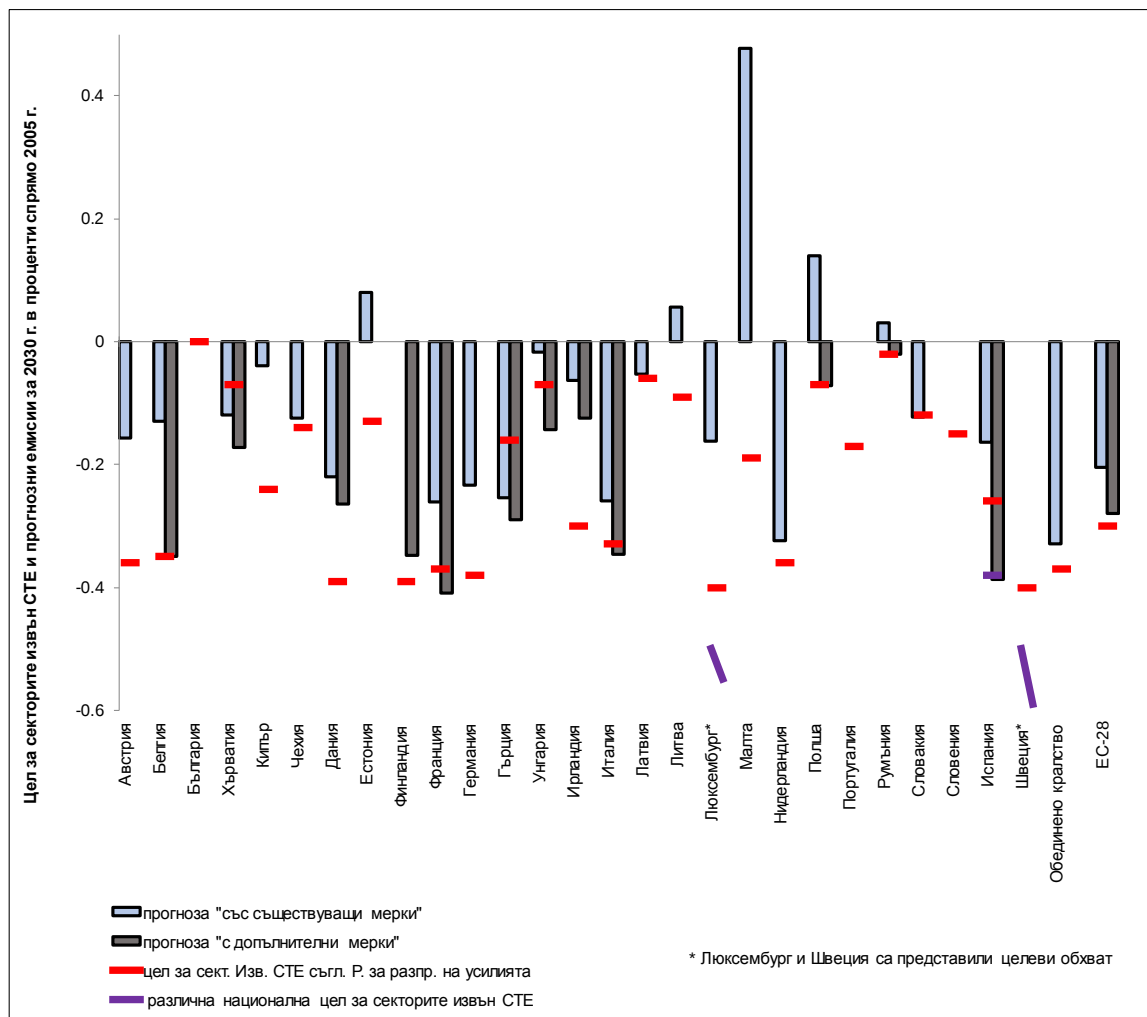
Регламентът относно разпределянето на усилията¹² изисква намаляване на емисиите в рамките на целия Съюз, в сектори, които не са обхванати от схемата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ), с 30 % в сравнение с 2005 г. Националните цели на държавите членки варират от 0 до 40 % и те разполагат със значителна гъвкавост за това как да ги постигнат, например чрез прехвърляния между държавите членки или чрез използване на определено количество допълнителни поглъщания на емисии в сектора на земеползването. Испания, Люксембург и Швеция са заложили по-амбициозни национални цели в секторите извън СТЕ на ЕС¹³.

Обобщение на националните мерки, планирани понастоящем в тези сектори и представени в проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата, показва, че Съюзът вече би могъл да постигне намаление на емисиите от -28 % в секторите извън СТЕ (вж. фигура 4, с изключение на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство). Това представлява значителен напредък в сравнение с прогнозите, посочени в Доклада на ЕС за напредъка на действията в областта на климата за 2018 г.¹⁴, т.е. намаляване с 21 % чрез съществуващите мерки, намаляване с 23 % чрез планираните мерки. Въпреки това, за да се запълни оставащата разлика от 2 процентни пункта в рамките на Съюза, държавите членки ще трябва да определят допълнителни мерки в окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата.

¹² Регламент (ЕС) 2018/842 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите членки през периода 2021—2030 г., допринасящи за действията в областта на климата в изпълнение на задълженията, поети по Парижкото споразумение, и за изменение на Регламент (ЕС) № 525/2013, ОВ L 156, 19.6.2018 г., стр. 26–42.

¹³ Секторите извън СТЕ включват, например, транспорт, сгради, селско стопанство, отпадъци.

¹⁴ COM/2018/716 окончателен.

Фигура 4: Цели на държавите членки за разпределяне на усилията за 2030 г. и емисии на парникови газове със съществуващи и планирани мерки (Източник: Изчисления на Комисията въз основа на информацията от проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата).

Тези съображения се основават на предположението, че всички държави членки ще спазват правилото за „отсъствие на дебити“ за сектора на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство, т.е. че емисиите не надвишават поглъщанията. Ако този сектор генерира нетни емисии, те ще трябва да бъдат компенсирани, като се използват квоти от секторите за разпределяне на усилията.

2.1.4. Електроенергийни междусистемни електропроводи

Връзките между националните пазари са „хардуерът“, необходим за завършване на вътрешния пазар на електроенергия на Съюза, гарантиране на сигурността на доставките, пълноценно използване на потенциала на възобновяемите енергийни източници и улесняване на свързването и интеграцията на сектори.

Пет държави членки (Чехия, Германия, Гърция, Испания и Португалия) посочват ясно равнището на междусистемна електроенергийна свързаност, към което се стремят през 2030 г., в своите проекти на национални планове в областта на енергетиката и климата. Няколко други държави членки (Белгия, България,

Франция, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Словакия, Финландия и Швеция) посочват прогнозно равнище на междусистемна електроенергийна свързаност през 2030 г. Проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата често отразяват процеса, изложен от Регламента за трансевропейската енергийна мрежа (TEN-E), при определянето и подкрепата на европейско равнище на осъществяването на инфраструктурни проекти от общ интерес, които са необходими за постигане на целите за междусистемна свързаност на Регламента относно управлението. Четвъртият списък с проекти от общ интерес, който следва да бъде приет през октомври 2019 г. въз основа на обективен и приобщаващ процес на европейско равнище, ще има за цел да се справи с оставащите проблемни места на вътрешния енергиен пазар, например между Иберийския полуостров и останалата част на Европа или в Югоизточна Европа.

При финализирането на своите национални планове в областта на енергетиката и климата, държавите членки, които понастоящем са с по-малко от 15 % електроенергийни междусистемни електропроводи, следва да посочат целта си за междусистемна електроенергийна свързаност през 2030 г. Държавите членки, които вече са над този праг, следва да разгледат своето равнище на междусистемна свързаност, предвидено до 2030 г., в контекста на поддържането на адекватността на електроенергийната система по отношение на очакваното значително развитие на енергията от възобновяеми източници¹⁵. Окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата следва да направят връзката между очакваното развитие на инфраструктурата и необходимите стъпки, за да се гарантира, че тези междусистемни връзки са на разположение на пазара за трансгранична търговия с електроенергия съгласно съответното законодателство.

2.2. Основни констатации за всяко от петте измерения на проектите на национални планове в областта на енергетиката и климата

2.2.1 Декарбонизация (парникови газове и енергия от възобновяеми източници)

А) Емисии и поглъщания на парникови газове

Няколко проекта на национални планове в областта на енергетиката и климата биха имали полза от предоставянето на допълнителни подробности относно стратегията, която трябва да се следва за постигане на целите за секторите извън СТЕ за целия период 2021 — 2030 г., включително прогнози за кривата на намалението на емисиите, въз основа на последните данни и предвиденото използване на възможностите за гъвкавост, както вече беше направено например от **Ирландия и Латвия**. Чрез възможността за прехвърляне

¹⁵ И в двата случая трябва да бъдат взети предвид предстоящият десетгодишен план за развитие на мрежата (TYNDP) и процедурите за подбор на проекти от общ интерес.

на квоти за емисии между държавите членки¹⁶, няколко държави членки имат възможност да мобилизират финансиране от други държави членки за модернизиране на своята икономика, например чрез инвестиране в енергийната ефективност на сградите или чрез пълно реализиране на техния икономически ефективен потенциал на енергията от възобновяеми източници в секторите извън СТЕ. Това засилено двустранно сътрудничество между държавите членки ще позволи на Съюза да постигне амбициозните си цели за 2030 г. по икономически ефективен начин.

Транспортът е отговорен за около една четвърт от емисиите на парникови газове в Съюза и е най-големият сектор по емисии в рамките на целите на държавите членки за секторите извън СТЕ. **Поради това е необходимо той да бъде в центъра на националните планове в областта на енергетиката и климата.** Повечето държави членки са определили мерки за намаляване на емисиите в транспортния сектор. Някои държави членки вече съчетават количествени цели за намаляване на емисиите с планирани мерки. Окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата ще дадат възможност на държавите членки да разработят още по-интегриран подход за транспортния сектор. В окончателните си планове държавите членки следва да бъдат по-конкретни, а някои от тях все още трябва да определят количествено очакваните въздействия. Електрическата мобилност често е сред преследваните цели, но мерките често не биват описвани много подробно. Планирането и инвестирането в съответната инфраструктура за алтернативни горива ще бъдат от решаващо значение за производителите на автомобили, микробуси и камиони, за да се постигнат стандартите за емисии на CO₂ за 2025 г. и 2030 г. и да се намалят разходите за гориво на водачите и превозвачите. Трябва да се гарантира ефективна координация при въвеждането на интелигентни транспортни системи. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва също така да предоставят възможност на някои държави членки да определят стъпки за реструктуриране на данъчното облагане, така че да допринесат за целите на нашите политики в транспортния сектор.

Примери за добри практики — политики и мерки в транспортния сектор

Проектите на **австрийските** и **испанските** национални планове в областта на енергетиката и климата предоставят добри примери за това как да се съчетаят количествените цели за намаляване на емисиите за транспортния сектор с политиките и мерките, които са в основата на тяхното постигане. Например, **Италия** предоставя значителни подробности за планираните мерки и надхвърля задължителната цел относно възобновяемата енергия за транспорта. Докато редица държави членки са определили индикативни цели за електрическа мобилност, **Словения** подкрепя това с конкретни мерки, включително количествено

¹⁶ Член 5 от Регламент (ЕС) 2018/842 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите членки през периода 2021—2030 г., допринасящи за действията в областта на климата в изпълнение на задълженията, поети по Парижкото споразумение, и за изменение на Регламент (ЕС) № 525/2013, ОВ L 156, 19.6.2018 г., стр. 26–42.

Европейските сгради са отговорни за 40 % от потреблението на енергия и за около 15 % от емисиите на парникови газове. Проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата обхващат този сектор главно в контекста на неговата роля за постигане на приноса за енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници. Потенциалът на мерките за ефективност, които биха донесли икономически ефективни намаления на емисиите при същевременно намаляване на сметките за електроенергия за домакинствата и увеличаване на заетостта в строителния сектор, би могъл да се използва по-бързо в някои държави членки.

Съгласно законодателството на Съюза, прието през май 2018 г.¹⁷, държавите — членки на ЕС, трябва да гарантират, че емисиите на парникови газове **от земеползването, промените в земеползването или горското стопанство (LULUCF)** се компенсират най-малко с равностойни поглъщания на CO₂ от атмосферата в периода 2021—2030 г. С допълнителен потенциал за поглъщане, съответстващ на 2 % от емисиите на парникови газове, LULUCF ще трябва да допринасят все повече за постигането на целите на Съюза в областта на климата през следващите десетилетия, например чрез повишено отвеждане на CO₂ от атмосферата, като същевременно се увеличава производството и ефективното използване на биомаса за широк спектър от приложения, като се обръща надлежно внимание на опасенията относно биологичното разнообразие и качеството на въздуха. **Дания и Франция** са примери на държави членки, които предоставят стратегия или конкретна информация относно политиките и мерките (например, за подпомагане на частното залесяване на земеделски земи), които могат по устойчив начин да увеличат поглъстителите на въглерод, като същевременно насърчават биоикономиката, и които могат да предоставят допълнителни стимули за земеделските и горските стопани за подобряване на управлението на земите и за устойчиво повишаване на производителността. В други отношения свързаната информация е ограничена в проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата. Освен това ще бъде възможно да се направи пълна оценка на това дали емисиите надвишават поглъщанията, само ако държавите членки предоставят по-подробна информация относно отчитането на LULUCF и използването на възможностите за гъвкавост. Тази информация е предоставена до известна степен от **Чехия, Дания и Ирландия**.

Ключов елемент в това отношение е установяването на прозрачни и точни референтни нива за горите, които да отчитат правилно емисиите или поглъщанията на CO₂ при управлението на горите. За тази цел се използват националните планове за отчитане във връзка с горите и държавите членки трябва да ги преразгледат до 31 декември 2019 г., въз основа на техническите препоръки,

¹⁷ Регламент (ЕС) 2018/841 — Включване на емисиите и поглъщанията на парникови газове от земеползването, промените в земеползването и горското стопанство в рамката в областта на климата и енергетиката до 2030 г. и за изменение на Регламент (ЕС) № 525/2013 и Решение № 529/2013/ЕС.

представени в настоящото съобщение¹⁸. Това ще позволи те да се използват пълноценно и последователно в окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата, по-специално с оглед на планирането на гъвкавост по отношение на секторите за разпределяне на усилията.

Значението на **други сектори, като селското стопанство, отпадъците и промишлеността**, за емисиите от секторите, които не са обхванати от СТЕ на ЕС, е различно в отделните държави членки. Това следва да бъде отразено в планирането на политиките и мерките, по начина, по който **Ирландия** например го прави за селското стопанство. Що се отнася до селскостопанския сектор, предложението на Комисията за общата селскостопанска политика (ОСП) за периода след 2020 г. засилва равнището на амбициите в областта на климата и околната среда, като най-малко 40 % от общия финансов пакет на ОСП се очаква да бъде свързан с климата. Освен това Комисията предложи „екосхеми“, които ще предоставят на държавите членки възможност да подкрепят широкомащабни действия за смекчаване на последиците и адаптиране, съобразени в по-голяма степен с конкретните нужди на местно ниво. В предложението на Комисията също така се посочва, че при разработването на своите стратегически планове по ОСП държавите членки следва да вземат предвид националните инструменти за планиране в областта на околната среда и климата в съответните законодателни инструменти на ЕС, включително националните планове в областта на енергетиката и климата. В този смисъл ще бъде изключително важно окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата да предоставят конкретни указания за планираните мерки за намаляване на емисиите в секторите на селското и горското стопанство, които ОСП би могла да подкрепи, например чрез подкрепа за схемите за изпитване на въглеродните емисии от селското стопанство.

За **енергийния** сектор, който е отговорен за около 25 % от емисиите на парникови газове, политиките на държавите членки за декарбонизация са съсредоточени върху увеличеното използване на електроенергия от възобновяеми източници и върху постепенното преустановяване на използването на въглища за производството на електроенергия.

Към постепенно преустановяване на използването на въглищата в Европа?

Няколко държави членки въвеждат или потвърждават амбициозни цели и срокове за постепенното преустановяване на използването на въглища за производството на електроенергия. **Франция** възнамерява да направи това до 2022 г. **Италия** и **Ирландия** — до 2025 г. **Дания, Испания, Нидерландия, Португалия** и

¹⁸ Успоредно с проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата, държавите членки представиха национални планове за отчитане във връзка с горите (NFAP), включващи техните национални референтни нива за горите. През април 2019 г. експертна група, съставена от технически специалисти от държавите членки, НПО и научноизследователски организации, наред с други, направи първа оценка на NFAP. Получените в резултат на това технически препоръки (SWD(2019) 213) отразяват като цяло високото качество на представените планове, като същевременно посочват някои специфични за отделните държави подходи, които ще имат нужда от допълнителен внимателен анализ.

Финландия— до 2030 г. **Германия** също така е посочила, че ще определи крайна дата за електроенергията, произвеждана от въглища. Държавите членки, които активно преустановяват използването на въглищата, се приканват да предоставят допълнителни указания за това как възнамеряват да преследват тези цели и дали възнамеряват да се възползват от възможността да отменят квотите по СТЕ на ЕС. Следва да се обърне внимание и на мерките за подпомагане на работниците и семействата, засегнати от преустановяването на използването на въглища.

Декарбонизацията на **промишлеността**, която е отговорна за около 15 % от емисиите на парникови газове, е много по-слабо застъпена в проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата в сравнение с енергийния сектор. В тези промишлени сектори, технологичното развитие и иновациите ще трябва да се ускорят през следващото десетилетие, за да се намали въглеродният отпечатък на промишлеността. Правителствата ще трябва да играят роля в този процес, например чрез съответно прилагане на правилата за държавната помощ. Колкото по-рано държавите членки посочат ясно своите намерения, толкова по-скоро промишлеността ще може да използва най-добрите наличните техники, възможностите за електрификация и новите технологични възможности, които могат да спомогнат за намаляване на емисиите на парникови газове.

Много държави членки с цели за **адаптиране към изменението на климата** са ги включили в проектопланове, а някои от тях са посочили нови цели. Няколко държави членки обръщат подробно внимание на целите и мерките за адаптиране. Проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата на **Ирландия, Литва, Полша, Словакия и Словения** са примери за добри практики за това как да бъдат обхванати целите и мерките за адаптация. Само няколко държави членки предоставят подробности за адаптирането към неблагоприятните последици от изменението на климата, свързани със сигурността на енергийните доставки на Съюза.

Б) Енергия от възобновяеми източници

Съюзът достигна 17,5 % дял на енергията от възобновяеми източници през 2017 г., но от 2014 г. насам темпът на увеличение се е забавил. Изключително важно е да се удвоят усилията за постигане на целта за 2030 г. Националните планове в областта на енергетиката и климата трябва да обосновават изцяло приноса на държавите членки към колективната цел за 2030 г. и да го подкрепят със стабилни политики и мерки.

Понастоящем делът на енергията за отопление и охлаждане е 50 % от годишното потребление на енергия в Съюза. През 2017 г. делът на възобновяемите енергийни източници е достигнал 19,5 %, като през последните десет години се е увеличил само с 6 процентни пункта. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да отразяват годишното увеличение на дела на енергията от възобновяеми източници в сектора на отоплението и охлаждането, предвидено в

Директива (ЕС) 2018/2001, и ролята на отпадната топлина и студ, за да може секторът да допринася по икономически ефективен начин към общия дял на енергията от възобновяеми източници.

Същото се отнася и за транспортния сектор, където държавите членки трябва да изискват от доставчиците на горива да доставят до 2030 г. най-малко 14 % от консумираната в автомобилния и железопътния транспорт енергия под формата на енергия от възобновяеми източници. Това ще осигури на промишлеността сигурност относно бъдещото търсене на пазара.

Определяне на потенциала на енергията от възобновяеми източници — примери за добра методика:

Що се отнася до раздела за националните цели, проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата на **Чехия, Ирландия и Италия** предоставят добри примери за пълнота на целите и кривите, които трябва да бъдат включени в окончателните планове. **Чехия и Ирландия** включват приноса на всеки сектор и съответните технологии на годишна основа и изразени чрез абсолютни стойности. **Ирландия** е една от много малкото държави членки, която включва и криви за потреблението на енергия от биомаса и доставките на биомаса по видове суровини, и осигурява топлоенергия от възобновяеми източници, разпределена по възобновяеми енергийни източници за промишлеността, жилищния сектор и сектора на услугите. **Чехия** предоставя анализ на чувствителността за това как общият принос за енергията от възобновяеми източници може да варира в зависимост от икономическия растеж и търсенето на енергия. **Италия** включва разбивка на целта по отношение на транспорта, като взема предвид приложимите за всяка технология мултипликатори.

В окончателните планове следва да се предостави **надеждна информация относно политиките и мерките, които подпомагат навременното постигане на предложените цели и принос за енергията от възобновяеми източници.** Политиките и мерките трябва да покажат, че предложените цели и принос могат да бъдат постигнати, по-специално с оглед на първата отправна точка, определена за 2022 г. Държавите членки следва да предоставят подробна информация относно своите схеми за подпомагане, включително подробни тръжни схеми за енергия от възобновяеми източници и тяхното развитие през периода 2021—2030 г. Схемите за подпомагане следва да подкрепят доверието на инвеститорите и да намаляват разходите за разработване на възобновяеми енергийни източници в дългосрочен план. За да предоставят насоки на участниците на пазара и за да привлекат нови инвестиции в производството на енергия от възобновяеми източници, държавите членки следва да опишат по-подробно в основните политики и мерки елементи като i) очаквани резултати, ii) ориентиrowъчен график, iii) източник и размер на необходимия бюджет.

Информацията относно мерките за насърчаване на потреблението на собствена електроенергия и общностите за енергия от възобновяеми източници, както и разпоредбите, улесняващи приемането на споразуменията за закупуване на

електроенергия и планираните търгове, са от ключово значение, за да се даде тласък на участието на гражданите в енергийния преход, да се привлекат частни инвестиции и да се улесни икономически ефективното постигане на целите. Освен това, опростяването на административните процедури, като например улесняването на въвеждането на точки за контакт или наличието на бързи процедури за подобряваща замяна, ще бъде от решаващо значение за въвеждането на възобновяемите енергийни източници през следващото десетилетие.

До 2021 г. ще бъде създаден нов механизъм за финансиране на енергията от възобновяеми източници¹⁹ с цел подпомагане на въвеждането на енергията от възобновяеми източници в целия Съюз.

2.2.2. Енергийна ефективност

Окончателните планове трябва да бъдат по-надеждни и да показват по-ясни криви на потреблението на енергия. По-доброто определяне на цялостната национална рамка за политиката, която е в основата на националния принос, е от ключово значение за гарантирането на надеждността на предложеното равнище на амбиция, установяването на пропуски и най-добри практики. Необходимо е по-подробно обяснение за мащаба, графика и очакваните икономии на енергия при планираните политики и мерки.

Това се отнася по-специално до изпълнението на задължението за икономии на енергия и дългосрочната стратегия за саниране. Всички държави членки следва да включат в своите окончателни национални планове в областта на енергетиката и климата информацията, изисквана съгласно приложение III към Регламента относно управлението (схеми за задължения за енергийна ефективност и алтернативни мерки на политиката съгласно член 7 от Директивата за енергийната ефективност), тъй като това ще спомогне за консолидирането на политическата рамка и за интегрирането на всички нейни елементи. Включването на дългосрочната стратегия за саниране на сградите ще предостави цялостна картина на планираните действия за саниране на националния сграден фонд с оглед на икономически ефективното преобразуване на съществуващите сгради в сгради с близко до нулево нетно потребление на енергия.

Освен това определянето на нуждите от инвестиции и източниците на финансиране е необходимо за мобилизирането на частни инвестиции в енергоспестяващи мерки и растежа на пазара на услуги за енергийна ефективност. В окончателните планове следва допълнително да се разгледа ролята на сградите на публичните органи и да се проучат начините, по които политиките за енергийна ефективност биха могли да се справят с енергийната бедност.

2.2.3 Енергийна сигурност

¹⁹ В съответствие с член 33 от Регламента относно управлението, механизмът ще има двойната цел да запълни всички потенциални пропуски в индикативната крива на Съюза за възобновяемите енергийни източници и да допринесе за създаването на благоприятна за осъществимостта рамка съгласно преработената Директива за енергията от възобновяеми източници.

Енергийната сигурност е важно измерение на енергийния съюз и следователно на националните планове в областта на енергетиката и климата. Съюзът все още внася повече от половината от цялата първична енергия, която потребява, което има значителни последици по отношение на сметките за внос и уязвимостта по отношение на доставките и смущенията на цените.

Диверсификацията на доставките, източниците и маршрутите за внос са ключови аспекти на енергийната сигурност. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да насърчават ефективни инвестиции в инфраструктура, подкрепяща националните цели за енергийна сигурност, като същевременно се отчитат синергиите между различните измерения на плановете. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да подкрепят завършването на проектите за газова инфраструктура, необходими за предоставяне на достъп на всички региони до терминали за втечен природен газ, по-специално в **Хърватия и Гърция**, и за предоставяне на достъп на всички държави членки до няколко пътища за доставка, по-специално **Финландия, Ирландия, Румъния и България**. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва също така да насърчават развитието на вътрешни източници, които по същество са възобновяеми източници на енергия, както и ключови компоненти и суровини, необходими за декарбонизацията на енергоемките отрасли. По-конкретните цели с конкретни срокове ще послужат за по-добро информиране на политическата дискусия относно окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата.

Постоянно нарастващото производство на електроенергия от променливи възобновяеми енергийни източници ще доведе до все по-големи предизвикателства за енергийната система. Въпреки че пазарът следва основно да гарантира непрекъснат баланс между търсенето и предлагането (включително чрез по-голямо свързване на сектори), остатъчните рискове следва да бъдат разгледани посредством координиран подход между държавите членки. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да отразяват това. Правилното справяне с предизвикателството, свързано с енергийната сигурност, означава, че следва да се направи оценка на адекватността, като се вземат предвид не само търсенето и производството на територията на държавите членки, но и на територията на свързаните държави членки, както и дългосрочните цели в областта на климата.

Ролята на инструментите за гъвкавост, като например оптимизацията на потреблението и съхранението на енергия, е от ключово значение за гарантиране на енергийната сигурност. Държавите членки, които имат съществуващи или планирани механизми за капацитет за производство на електроенергия, ще трябва да вземат предвид новите правила съгласно новия Регламент за електроенергията и да отразят в окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата как планират да направят това.

За онези държави членки, които имат ядрена енергия като част от техния енергиен микс, националните планове в областта на енергетиката и климата биха могли да въведат политики за поддържане на адекватен капацитет във всички части на

веригата за доставки на ядрена енергия и за гарантиране на сигурността на доставките на горива.

За да се **гарантира устойчивостта на енергийната система**, държавите членки следва да гарантират, че са направени подходящи връзки между окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата и планове за действие при извънредни ситуации в областта на нефта, газа и електроенергията. Високите равнища на цифровизация увеличават излагането на кибератаки, което може да застраши сигурността на доставките и/или неприкосновеността на личните данни на потребителите. Кибернетичната сигурност представлява нововъзникващ елемент на енергийната сигурност, който следва да бъде разгледан както в окончателните планове, така и в планове, изисквани съгласно Регламента за сигурността на доставките на газ и Регламента за готовност за справяне с рискове в електроенергийния сектор. Държавите членки се насърчават да набелязват други видове рискове, като например рискове, свързани с доставките на суровини, последиците от изменението на климата или случайни, причинени от човека или природата, или терористични заплахи за критичната енергийна инфраструктура в окончателните версии на техните национални планове в областта на енергетиката и климата.

2.2.4 Вътрешен енергиен пазар

Необходим е напълно интегриран и добре функциониращ вътрешен енергиен пазар, за да се гарантират достъпни цени на енергията, сигурни енергийни доставки и да се позволи икономически ефективно интегриране на нарастващия брой възобновяеми енергийни източници. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да поясняват, че е въведена правилната регулаторна рамка, за да се използват предимствата на по-интегрираните енергийни пазари.

С прехода при енергийните системи на Съюза се появяват общи предизвикателства във връзка с гъвкавостта, децентрализацията, регулирането на стимулите за инвестиции в инфраструктурата и конкуренцията. Националните планове в областта на енергетиката и климата трябва да предоставят по-подробна информация относно текущото състояние на националните пазари на електроенергия и газ и относно това как ще бъдат преодолените предизвикателствата. Следва да бъдат включени конкретни и измерими национални цели за бъдещото развитие на пазара, подкрепени от подходящи политики и мерки.

Цели на вътрешния енергиен пазар — добра практика: Създаването на съвместен регионален пазар на газ между **балтийските държави и Финландия** е пример за пазарна интеграция, очертана в съответните проектопланове, където хардуерният компонент — изграждането на газопровода Balticconnector — се допълва от хармонизирани пазарни правила. Държавите, които са приложили в пълна степен законодателството на ЕС относно пазара на газ, също така имат най-ликвидните пазари и се възползват в най-голяма степен от вътрешния енергиен пазар. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да

предоставят полезен преглед на напредъка по отношение на прилагането на приложимите правила на пазара на газ.

Целите, програмите и сроковете за **реформите на енергийния пазар**, които държавите членки определят в националните планове в областта на енергетиката и климата, трябва да бъдат в съответствие със законодателството, прието в рамките на пакета „Чиста енергия за всички европейци“, както и със съществуващите мрежови кодекси и насоки. Като се има предвид значението им за европейската сигурност на доставките, адекватността на производството и функционирането на пазара, е необходимо да се осигури надежден достъп до подходящ междусистемен капацитет за търговия с електроенергия и газ през граница. Националните планове в областта на енергетиката и климата и „планове за изпълнение“, които се изискват от Регламента за електроенергията,²⁰ следва да бъдат напълно съгласувани. Националните планове в областта на енергетиката и климата трябва също така да вземат предвид мониторинговите доклади на националните регулатори и на Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER).

Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да подкрепят реформите на пазарите на едро. Националните планове в областта на енергетиката и климата дават възможност на държавите членки да включат ориентирани в по-голяма степен към бъдещето концепции за интеграция на енергийните системи и свързване на сектори, включително по-нататъшната интеграция на секторите на енергетиката, природния газ и топлинната енергия, тъй като те заемат централно място в една декарбонизирана енергийна система.

Енергийни субсидии. От изключително значение е публичните ресурси да се изразходват по съгласуван и икономически ефективен начин, като същевременно не се нарушава енергийният пазар и не се възпрепятстват инвестициите в прехода към чиста енергия и иновациите. От съществено значение е да има добра отчетност за явните или скритите енергийни субсидии и за бъдещите планове за постепенно прекратяване на тези, които не допринасят за дългосрочните цели. Въпреки че повечето проекти на национални планове в областта на енергетиката и климата разглеждат частично въпроса за енергийните субсидии, в окончателните планове следва да се опишат систематично и да се определят количествено всички видове такива субсидии — от безвъзмездни средства, схеми за подпомагане, данъчни облекчения, до произтичащи от регулаторни задължения субсидии — въз основа на съществуващи определения, използвани в международен план. Проектът на национален план в областта на енергетиката и климата, представен от **Италия**, е добър пример в това отношение. Важно е всички държави членки да посочат в окончателните си национални планове в областта на енергетиката и климата своите

²⁰ Както се изисква от Регламента за електроенергията за държавите членки, които предвиждат да започнат или да продължат да използват механизми за осигуряване на капацитет, и които поради това е необходимо да модернизират своите пазари.

бъдещи усилия и сроковете за постепенно премахване на субсидиите за изкопаеми горива, като същевременно се отчита въздействието, което те биха могли да окажат върху уязвимите групи потребители.

Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да подкрепят въвеждането на ориентирани към бъдещето политики, насочени към развитието на конкурентни пазари на дребно в Европа, което предоставя възможност на потребителите да се възползват от интелигентни инфраструктури. Що се отнася до гъвкавостта на системата и участието на потребителите, значителен брой проекти на национални планове в областта на енергетиката и климата се отнасят до въвеждането на интелигентни измервателни уреди с конкретна и измерима цел. До края на 2017 г. около 37 % от домакинствата в ЕС са били оборудвани с интелигентни електромери, а 7 държави членки са приключили внедряването им на национално ниво. Националните планове в областта на енергетиката и климата трябва да отразяват актуализациите на съществуващата рамка, въведена от пакета „Чиста енергия за всички европейци“, за да се гарантира, че крайните потребители имат достъп до интелигентен измервателен уред. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да докладват планираните мерки, позволяващи на гражданите и предприятията (по-специално МСП) да имат по-голям контрол върху своето потребление на електроенергия и разходите си, като например договори с динамични цени.

Овластяването, повишаването на осведомеността и защитата на потребителите също трябва да бъдат гарантирани и насърчавани в националните планове в областта на енергетиката и климата, които могат също така да въведат по-структуриран подход за справяне с проблемите с енергийната бедност (вж. също раздел 2.3.5).

2.2.5 Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност

Научните изследвания и иновациите са от решаващо значение за постигане от Съюза на амбициозните цели в областта на енергетиката и климата и за гарантиране на сигурността, надеждността и устойчивостта на енергийните доставки. В същото време ЕС трябва да гарантира **конкурентна среда за своята промишленост**. Двата процеса трябва да вървят ръка за ръка. Като част от стратегията за енергиен съюз, Европейският стратегически план за енергийните технологии (план SET) и съобщението за ускоряване на иновациите в областта на чистата енергия²¹ определят стратегическите приоритети за научни изследвания и иновации, както и действията, необходими на равнище ЕС, за да се ускори преобразуването на енергийната система по икономически ефективен начин. Целта на националните планове в областта на енергетиката и климата е да се определи конкретно кои от тези цели се преследват на национално равнище, като по този начин планът SET се отразява ефективно в националните цели и мерки.

²¹ COM(2016) 763 final.

Държавите членки трябва да положат допълнителни усилия за интегриране на научните изследвания, иновациите и конкурентоспособността в своите национални планове в областта на енергетиката и климата. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да определят политики, насочени специално към приоритетите в областта на енергетиката и климата, включително програми за научни изследвания и иновации и свързаните с тях цели за финансиране, както и използването на инструменти за финансиране от Съюза. В националните планове в областта на енергетиката и климата следва да се потърси отговор на това как планираните национални публични инвестиции могат да подпомогнат навлизането на пазара на наличните технологии и широкомащабното внедряване на нови революционни технологии и тяхното интегриране в енергийната система. Налице е също така необходимост от подходяща инфраструктура, която би могла да подпомогне прехода към неутралност по отношение на климата за секторите с интензивно потребление на енергия, автомобилостроенето и строителството. Приносът на националните иновационни/промишлени екосистеми за изграждането на европейски стратегически устойчиви вериги за създаване на стойност (например батерии, водород, нововъзникващи продукти на биологична основа, чисто, свързано и автономно шофиране, термopомпи, интегрирани системи за енергийно управление) също следва да бъде развит.

Въз основа на успеха на „Хоризонт 2020“, „Хоризонт Европа“ (2021—2027 г.) ще реструктурира и рационализира финансирането от Съюза за научни изследвания и иновации, за да се увеличи неговото значение и въздействието му в подкрепа на повече възобновяеми енергийни източници, енергийна ефективност и декарбонизация. Фондът за иновации²² ще подпомага инвестициите във всички държави членки, които предлагат на пазара чисти иновативни технологии.

Усилия в областта на научните изследвания и иновациите за прехода към неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г.

Стратегическата дългосрочна визия на Комисията за неутрална по отношение на климата икономика — съобщението „Чиста планета за всички“²³ — подчерта необходимостта от мащабни координирани усилия в областта на научните изследвания и иновациите. Европейските научни изследвания следва да се насочат към решения за преобразуване, които са неутрални по отношение на въглеродните емисии, в области като енергетиката и транспорта, използването на водород и горивни елементи, съхраняването на енергия, преобразуването на енергоемките промишлени отрасли с цел те да станат неутрални по отношение на въглеродните емисии, кръговата икономика, биоикономиката, интелигентните градове и устойчивото интензифициране на селското стопанство, аквакултурата и горското

²² Фондът за иновации е инвестиционна програма на Европейския съюз в размер на около 10 милиарда евро, финансирана чрез продажбата на квоти от СТЕ на ЕС.

²³ Чиста планета за всички — Европейска стратегическа дългосрочна визия за просперираща, модерна, конкурентоспособна и неутрална по отношение на климата икономика, COM(2018) 773 final.

2.3. Устойчивост, съгласуваност на проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата и разглеждане на взаимодействието между политиките

2.3.1 Подходяща ли е аналитичната рамка?

Солидността, надеждността и устойчивостта на окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата ще определят степента, в която те ще могат да подкрепят постигането на целите на Енергийния съюз. Качеството и надеждността на аналитичната рамка до голяма степен зависят от подхода за моделиране, използваните източници на данни, прозрачността на анализа, както и от цялостната оценка на предложените политики и мерки. Всички тези аспекти са от решаващо значение, за да се демонстрира до каква степен държавите членки внимателно са претеглили всички основни фактори при определянето на своите цели и политики. Подробните прогнози в резултат на стабилно моделиране и анализът на въздействието на планираните политики и мерки са изключително важни аспекти.

Сравнимостта на националните планове в областта на енергетиката и климата изисква, доколкото е възможно, **общ подход за използваните показатели** и привеждане на данните за базовата година в съответствие с докладваните единични данни. Въпреки че по-голямата част от проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата документират ключови допускания и източници на данни, **пълнотата на информацията** все още може да бъде подобрена. Комисията предложи помощ и общи модели, за да се гарантира последователност и пълнота. Държавите членки следва да използват официалните статистически данни на Евростат във възможно най-голяма степен. Този процес на планиране предлага възможност за допълнително засилване на координацията между органите, отговарящи за статистиката в областта на енергетиката и климата.

2.3.2 Как се разглеждат взаимодействията между измеренията на Енергийния съюз?

За да се осъществи преходът към чиста енергия, държавите членки следва да оценят и да разгледат по подходящ начин взаимодействията между различните измерения. **Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да позволяват структурирана оценка на въздействието на националните политики и взаимодействието между европейските и националните мерки в областта на енергетиката и климата.** В оценките на въздействието би могло да се предостави по-систематична оценка на взаимодействието между политиките, например между политиките за енергийна ефективност и енергийна инфраструктура или въздействията на политиките по отношение на устойчивото използване на биоенергията за различни цели. Въпреки това, политическите последици от оценените взаимодействия и синергиите между различните политики и цели в областта на енергетиката и климата следва да бъдат

проучени допълнително, по-специално между сигурността на доставките, целите на вътрешния енергиен пазар и политиките относно възобновяемите енергийни източници и енергийната ефективност.

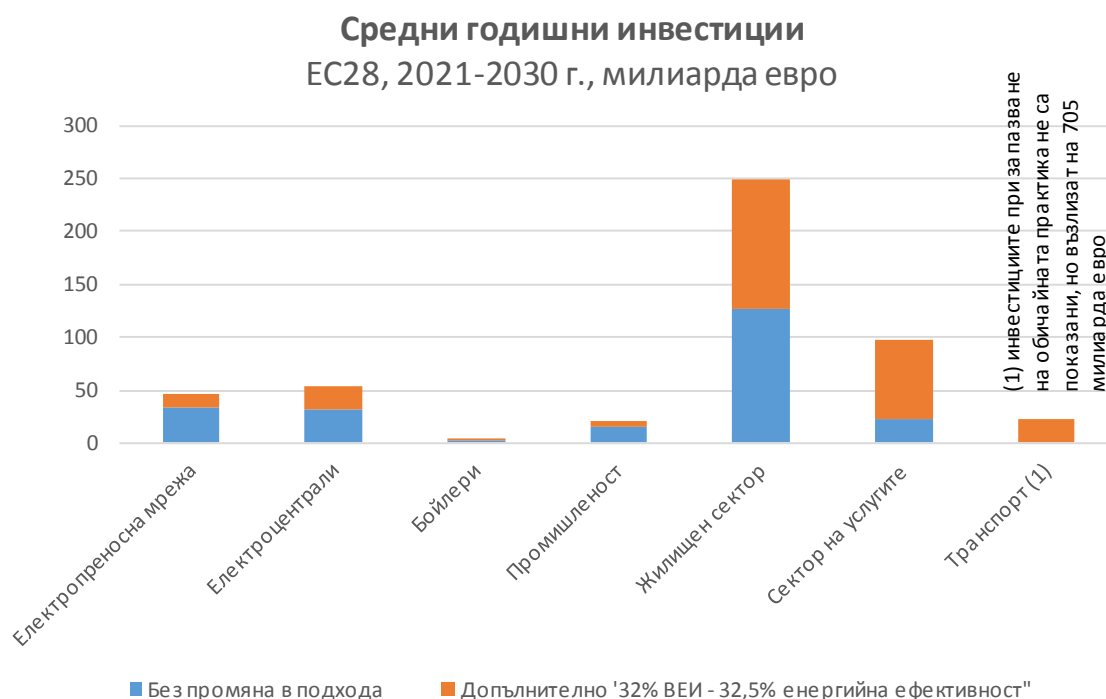
Например цифровите технологии променят из основи енергийния пазар. Ако обаче не се прилагат правилно, положителните ефекти от цифровизацията за намаляване на потреблението на енергия и емисиите на парникови газове могат да бъдат неутрализирани от драстично увеличаване на потреблението на електроенергия от страна на центрове за данни и телекомуникационни мрежи.

Принципът „енергийната ефективност на първо място“ дава ясен пример за хоризонтална политика. Това означава, че преди въвеждането на нови енергийни политики или вземането на решения относно инвестициите органите следва да проверят дали същите цели могат да бъдат постигнати по-ефикасно от гледна точка на разходите чрез енергийна ефективност. Някои проекти на национални планове в областта на енергетиката и климата дават конкретни примери, по-специално относно начина, по който този принцип е взет под внимание, за да се гарантира съгласуваност между прогнозираното развитие на търсенето на енергия при разработването на мерки за енергийна сигурност. Окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата следва да развият прилагането на принципа в още по-голяма степен.

2.3.3 Как проектите на национални планове в областта на енергетиката и климата могат да доведат до необходимите инвестиции?

Преходът към неутралност по отношение на климата означава дълбока промяна за нашите икономики. **Определянето на нуждите от инвестиции и осигуряването на необходимото финансиране** е от съществено значение за постигане на годишните допълнителни инвестиции в размер на около 260 милиарда евро²⁴, необходими за постигане на целите на ЕС в областта на климата и енергетиката до 2030 г. Националните планове в областта на енергетиката и климата могат да бъдат важен инструмент за планиране на националните инвестиции в областта на енергетиката и климата. Публичното финансиране също така ще бъде необходимо за подобряване на цифровите и устойчивите умения, за подпомагане на съоръженията за рециклиране и за саниране на обществените сгради, както и за поддръжка и обновяване на инфраструктурата. Координирането на нови инвестиции между публичните органи, частните сектори и гражданите ще интегрира финансирането, ще избегне блокирането на активи и ще отговори на новите потребности на предприятията и гражданите.

²⁴ Стойност, получена съгласно сценария EUCO32-32,5 (в съответствие с основните технологични предположения на групата сценарии EUCO, вж. <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-modelling/euco-scenarios>).

Фигура 5: Средна годишна нужда от инвестиции 2021—30 г. (Източник: Моделиране на Комисията).

Европейският фонд за стратегически инвестиции²⁵, Механизмът за свързване на Европа²⁶, европейските структурни и инвестиционни фондове и други съществуващи инициативи постигнаха успех по отношение на подкрепата на инвестициите в енергия от възобновяеми източници и енергийна ефективност. Въз основа на това, в предложенията на Комисията за следващата многогодишна финансова рамка, която ще започне да действа за периода 2021—2027 г., се предвижда, че поне 25 % от средствата на Съюза следва да допринасят за смекчаването на изменението на климата и адаптирането към него. За да се мобилизира частният капитал за устойчиви инвестиции, се очаква 30 % от общия финансов пакет по програмата InvestEU²⁷ да бъдат в подкрепа на целите в областта на климата. В рамките на частта му за устойчиви инфраструктури приносът към целите на Съюза в областта на климата и околната среда следва да бъде още по-висок (55 %). Като част от Механизма за свързване на Европа беше определен отделен дял от средствата за подкрепа на трансгранични проекти в областта на енергията от възобновяеми източници. Всички държави членки също така се насърчават да използват приходите от търговете по СТЕ на ЕС за финансиране на

²⁵ Регламент (ЕС) 2015/1017 на Европейския парламент и на Съвета от 25 юни 2015 г. за Европейския фонд за стратегически инвестиции, Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси и Европейския портал за инвестиционни проекти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1291/2013 и (ЕС) № 1316/2013 — Европейски фонд за стратегически инвестиции.

ОВ L 169, 1.7.2015 г., стр. 1–38.

²⁶ Регламент (ЕС) № 1316/2013.

²⁷ COM/2018/439 окончателен.

инвестиции в намаляване и поглъщане на емисии, енергия от възобновяеми източници, енергийна ефективност, научни изследвания и иновации за чиста енергия и промишлени технологии.

Установяването и количественото определяне на очакваните нужди от инвестиции и потенциалните източници на финансиране са съществена част от постигането на целите на Енергийния съюз. Единадесет държави членки са изчислили или **общите инвестиции, необходими за постигане на техните цели, (**Франция, Италия и Испания**), или **части** от своите инвестиционни нужди (**Гърция, Финландия, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Полша и Румъния**), като същевременно предоставят информация с различна степен на подробност относно източниците на финансиране. Повечето държави членки са включили в своите проекти на национални планове в областта на енергетиката и климата някои конкретни данни за инвестициите.**

Успоредно с това Европейската комисия разглежда този въпрос като част от **цикъла на европейския семестър за периода 2018—2019 г.**, със силен акцент върху нуждите от инвестиции на държавите членки, както в докладите по държави за 2019 г., така и в предложението на Комисията за 2019 г. за специфични за всяка държава препоръки, издадено на 5 юни 2019 г., в което към повечето държави членки са отправени препоръки относно значението на инвестициите в енергийна ефективност, енергия от възобновяеми източници и/или действия в областта на климата. При тази оценка на проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата се вземат предвид последните констатации и препоръки във връзка с европейския семестър.

Няколко държави членки вече осъществяват връзката между националните планове в областта на енергетиката и климата и специфичните за всяка държава препоръки като част от европейския семестър, и всички държави членки следва да гарантират тази връзка²⁸. В по-общ план диалогът следва да продължи да осигурява максимална съгласуваност и полезни взаимодействия между политиките в областта на енергетиката и климата и европейския семестър като ключов инструмент за насърчаване на структурните реформи. В този контекст, надеждната макроикономическа оценка на политиките и мерките, предложени в окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата, е от значение за разбирането на цялостните икономически последици от планираните политики. Напредъкът към финализиране на националните планове в областта на енергетиката и климата ще предостави информация за докладите по държави в рамките на европейския семестър за 2020 г.

²⁸ В Регламента относно управлението изрично се посочва, че държавите членки следва да гарантират, че техните интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата вземат предвид най-новите специфични за всяка държава препоръки, издадени в контекста на европейския семестър.

Комисията предложи²⁹ **фондовете на политиката на сближаване** да вземат предвид националните и регионалните потребности, които са установени от националните планове в областта на енергетиката и климата. Приоритетите за инвестициите, определени в докладите по държави в рамките на цикъла на европейския семестър за 2019 г. и очертани в проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата, се допълват взаимно. От особено значение ще бъде подкрепата, която може да спомогне за изграждането на капацитет за местните, регионалните и националните органи, за осигуряването на техническа помощ и трансгранично сътрудничество. За периода 2021—2027 г. ще бъде поставен силен акцент върху чистия и справедлив енергиен преход, научните изследвания и иновациите, и индустриалния преход, основан на интелигентна специализация, междусекторно свързване на промишлени клъстери и подкрепа за междурегионалното сътрудничество по отношение на иновационните дейности. Освен това в предложенията на Комисията приемането на цялостни национални планове в областта на енергетиката и климата е „тематично благоприятстващо условие“ за достъп до Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд по-специално за инвестиции в енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници.

2.3.4 Как проектите на национални планове в областта на енергетиката и климата могат да насърчат конкурентоспособността на Съюза?

Между настоящия момент и 2030 г. всяка държава членка трябва да **създаде подходящи рамкови условия за разработване на стратегически вериги за създаване на стойност**, да бъде готова за следващия инвестиционен цикъл и да постигне неутралност по отношение на климата най-късно до 2050 г. Проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата като цяло биха могли да извлекат полза от един по-подробен преглед на начина, по който държавите членки възнамеряват да насърчават тези условия, чрез координиране на политиките и мерките, насочени към насърчаване по икономически ефективен начин на трансформацията към неутрална по отношение на климата, кръгова и устойчива промишленост до 2030 г. Тези рамкови условия следва да действат като двигатели на промяната в полза на обществото и на планетата, без да се губи конкурентното предимство на европейската промишленост.

В по-общ план, националните планове в областта на енергетиката и климата следва да помогнат за **идентифицирането и развиването на конкурентните предимства на държавите членки**, като същевременно надлежно оценяват въздействието на предложените мерки. По-ясният анализ на макроикономическото въздействие на предложените политики и на предизвикателствата, свързани с

²⁹ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд+, Кохезионния фонд, Европейския фонд за морско дело и рибарство, както и финансови правила за тях и за фонд „Убежище и миграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и инструмента за управление на границите и визите, COM(2018) 375 final – 2018/0196 (COD).

конкурентоспособността, пред които са изправени промишлените отрасли, е от решаващо значение за успешното извършване на прехода в областта на енергетиката и климата. В това отношение, предложеният от няколко държави членки подход за започване на широк процес на консултации с представители на промишлеността е добра практика.

Политиката в областта на конкуренцията гарантира, че държавните разходи в подкрепа на прехода към ниски емисии и чиста енергия са ефикасни и не водят до нарушения на вътрешния енергиен пазар. Въпреки че не заместват съществуващите правни изисквания по отношение на уведомяването, националните планове в областта на енергетиката и климата биха могли да бъдат полезни за установяване на бъдещите нужди от предварително уведомление за държавната помощ. Държавите членки също така трябва да гарантират, че политиките и мерките са съобразени с международните задължения, по-специално в контекста на споразуменията за СТО.

2.3.5 Как проектите на национални планове в областта на енергетиката и климата насърчават справедлив преход?

Предвижданото преобразуване на нашите икономики ще изисква интегриран подход за внимателна оценка на териториалното въздействие, въздействието върху обществото и заетостта в краткосрочен и дългосрочен план. Тази оценка е в основата на всеобхватен набор от политики, с цел гарантиране на справедлив преход. Публичното финансиране за усъвършенстване на уменията, научните изследвания, иновациите, инфраструктурата и социалната закрила трябва да бъде приведено в съответствие с новите потребности на обществото. За успеха на планове на ЕС в областта на енергетиката и климата, социалното измерение трябва да бъде интегрирано от самото начало. Това ще помогне да се гарантира социално справедлив преход, включително в селските райони, и, в крайна сметка, обществено приемане и публична подкрепа за реформи, по-специално за широкомащабни проекти и революционни технологии.

Когато е необходимо, мерките за смекчаване или компенсиране, включително за намаляване на енергийната бедност, трябва да бъдат част от реформите и националните планове в областта на енергетиката и климата следва да ги подчертават.

Енергийната бедност все още засяга почти 50 милиона души в целия Съюз. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да разглеждат енергийната бедност по по-структуриран начин, като се започне с оценка на броя на домакинствата, засегнати от енергийна бедност, както и на техните основни характеристики (състав, равнища на доходите и т.н.) и на тяхната потенциална географска концентрация³⁰. Когато броят е значителен или когато определени

³⁰ Значителен дял от домакинствата, изложени на енергийна бедност, например са домакинства със средни доходи (въз основа на статистически данни на ЕС за доходите и условията на живот (EU-SILC)).

групи или региони са изложени на трудности, следва да бъде определена индикативна цел за намаляване на енергийната бедност, съчетана със съответните целеви групи, политики и мерки, както и потенциални източници на финансиране. Вече има някои положителни елементи в редица проекти на национални планове в областта на енергетиката и климата. Например, **Гърция** определя конкретни цели, а оценките на **Италия**, **Малта**, и **Финландия** осигуряват достатъчно подробна информация.

Европейският социален фонд (ЕСФ+) и Европейската програма за умения също са важни инструменти за подпомагане на прехода към ниски въглеродни емисии и чиста енергия. Заедно с европейския стълб на социалните права те допълнително помагат да се гарантира, че на хората се предоставят равни възможности и достъп до пазар на труда, който подлежи на промени по отношение на изискванията за умения и отраслов състав. Стълбът подчертава по-специално правото на обучение, преквалификация, повишаване на квалификацията и социална закрила — като всички те са основни елементи за един справедлив преход.

Успоредно с това Модернизационният фонд, финансиран от СТЕ на ЕС, е посветен на модернизацията на енергийните системи на десетте държави членки с по-ниски доходи и също така ще спомогне за стимулирането на прехода към неутрална по отношение на климата икономика, като същевременно насърчава сближаване във възходяща посока.

Комисията ще продължи да проучва възможните полезни взаимодействия с други инициативи, насочени към справяне с предизвикателствата и потенциала за преход към чиста енергия в конкретни европейски територии, като например Споразумението на кметовете на ЕС за климата и енергетиката, инициативата за чиста енергия за островите в ЕС, стратегията на Комисията за най-отдалечените региони, Европейския алианс за акумулаторните батерии и инициативата „Въгледобивни региони в преход“.

2.3.6 Как проектите на национални планове в областта на енергетиката и климата са свързани с политиките в областта на околната среда?

Действията в областта на енергетиката и климата могат да донесат ползи за **качеството на въздуха**. Справянето със **загубата на биологично разнообразие и изменението на климата** са политики, които трябва да вървят ръка за ръка. Ползите от **кръговата икономика** за декарбонизацията са широко признати.

Някои държави членки вече са интегрирали тези елементи в своите проекти на национални планове в областта на енергетиката и климата. Държавите членки следва да осигурят съгласуваност между своите национални планове в областта на енергетиката и климата и националните програми за контрол на замърсяването на въздуха (НПКЗВ)³¹, включително техните количествени аспекти, както се изисква

³¹ Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 г. за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива

от съответното законодателство. Връзките между стратегиите в областта на енергетиката и климата и опазването на биологичното разнообразие, кръговата икономика, биоикономиката и ефективността на ресурсите следва да бъдат ясни, като се определят конкретни мерки, се прави оценка на тяхното въздействие и се определят коригиращи действия, когато е целесъобразно. Например, по-честото повторно използване на продуктите и по-доброто рециклиране на някои вторични суровини могат да намалят търсенето на енергия.

Комисията може да помогне на държавите членки да включат тези аспекти в своите национални планове в областта на енергетиката и климата, чрез диалози относно политиките и споделяне на най-добри практики, като използват инструменти като диалозите за чист въздух, мисиите за задействане на спирали на положително развитие (Virtuous Circle Missions), инструмента TAIEХ (Техническа помощ и обмен на информация) с равнопоставен достъп, плановите за действие за кръговата икономика, програмата LIFE, насоки относно „Натура 2000“ и енергията от възобновяеми източници и климата, или подкрепата, предоставена от Службата за подкрепа на структурните реформи.

3. СЛЕДВАЩИ СЪПЪРЖАЩИ — КЪМ ОКОНЧАТЕЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ПЛАНОВЕ

3.1. Текуща повтаряща се процедура

Анализът в настоящото съобщение и специфичните за всяка държава препоръки относно проектите на национални планове в областта на енергетиката и климата, подкрепени от специфичните за отделните държави работни документи на службите на Комисията, са първите етапни цели на повтарящата се процедура за финализиране на националните планове в областта на енергетиката и климата.

От 2015 г. насам Европейската комисия и държавите членки работят заедно за изготвянето и представянето на първите проекти на националните планове в областта на енергетиката и климата. През следващите месеци Комисията ще продължи и ще засили техническия обмен с държавите членки, включително чрез заседания на техническата работна група и двустранни срещи.

Договорените за 2030 г. цели в областта на енергетиката и климата са много амбициозни и изискват конкретни усилия навсякъде в икономиката. Проектите на национални планове в областта на енергетиката и климата предлагат обща, солидна и съпоставима платформа за ангажиране и обсъждане в целия Съюз с гражданското общество, бизнеса, социалните партньори и местните власти на общите предизвикателства и дългосрочните приоритети на Съюза в областта на енергетиката и климата. Благодарение на публикуването им в момента на представянето, тези дискусии вече са започнали по

2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО, ОВ L 344, 17.12.2016 г., стр. 1—31. Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха съгласно член 6 е основната мярка за управление, чрез която държавите членки трябва да гарантират, че ангажиментите за намаляване за 2020 г. и 2030 г. са изпълнени.

прозрачен начин. Тези взаимодействия следва да спомогнат за повишаване на степента на амбициозност на окончателните планове в областта на енергетиката и климата, както и да предоставят конкретни примери за проекти и политики, които да бъдат изпълнени през следващите десет години. Държавите членки трябва да гарантират, че обществеността разполага с навременни и ефективни възможности за участие в изготвянето на окончателните планове, които след това следва да включват обобщение на становищата, изразени от обществеността.

Успоредно с това Комисията ще продължи също така да гарантира участието на обществото на всички равнища по системен начин, като същевременно ще засили полезните взаимодействия между усилията на европейско, национално и местно равнище чрез националните планове в областта на енергетиката и климата. През втората половина на 2019 г. и след това Европейската комисия ще продължи да насърчава провеждането на приобщаващ дебат относно националните планове в областта на енергетиката и климата.

3.2. Приоритети за следващите шест месеца

Следващите шест месеца (до края на 2019 г.) ще бъдат от решаващо значение, за да могат държавите членки да изготвят своите стабилни, пълни и надеждни окончателни национални планове в областта на енергетиката и климата. За да се постигне максимален ефект от предстоящите обмени, Комисията би искала да насочи тези повтарящи се процедури към седем основни приоритета.

В препоръките, отправени към държавите членки, Комисията постави акцент върху осъществяването на самите измерения на енергийния съюз, но също така и върху въпроси от особено значение, по-специално относно инвестициите, социално справедливия преход и качеството на въздуха.

При финализирането на националните планове в областта на енергетиката и климата държавите членки следва да вземат предвид следните приоритети, в допълнение към специфичните за всяка държава препоръки.

3.2.1 Отстраняване на всички пропуски по отношение на „амбициите“ и политиките за 2030 г.

Все още има възможност за отстраняване на редица пропуски при финализирането на националните планове в областта на енергетиката и климата. Що се отнася до приноса за енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници, някои държави членки се призовават да използват по-добре своя национален потенциал, а други ще трябва да потвърдят вече амбициозните си цели. При финализирането на националните планове в областта на енергетиката и климата държавите членки следва колективно да увеличат усилията си за постигане на целите на Съюза за 2030 г. в областта на енергетиката и климата, тъй като продължаването на съществуващите политики в същия мащаб не би било достатъчно за постигането на тези цели.

Много държави членки се призовават също така да подпомогнат допълнително постигането на националните си цели и приноса си за постигане на целите на

европейско равнище с по-конкретни допълнителни политики и мерки, подкрепени, когато е целесъобразно, от източници на финансиране, и да работят допълнително върху аналитичната основа на своите национални планове в областта на енергетиката и климата. Окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата трябва да бъдат пълни и изчерпателни, за да могат усилията и напредъкът да се наблюдават и преразглеждат по подходящ начин. Преди това Комисията публикува насоки, които могат да се използват за определяне на измерими, постижими, реалистични и обвързани със срокове цели за всичките пет измерения³².

Ако амбициозността на окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата остане недостатъчна за колективното постигане на целите на Енергийния съюз и по-специално на целите за 2030 г. по отношение на енергията от възобновяеми източници и енергийната ефективност, Комисията ще трябва да обмисли предприемането на допълнителни мерки на равнището на Съюза, за да гарантира, че те са изпълнени.

3.2.2 Участие на всички съответни министерства на национално равнище

Проектите на национални планове в областта на енергетиката и климата представляват безпрецедентна възможност за държавите членки да проучат по-добре полезните взаимодействия между областите на политиката и да възприемат истински „подход с участието на цялата администрация“.

Въпреки че няколко държави членки вече са разработили нова институционална структура, която позволява по-добра координация между различните области на политиката, трябва да се извърши допълнителна работа с цел финализиране и изпълнение на националните планове в областта на енергетиката и климата. Това се отнася най-вече за полезните взаимодействия и сътрудничеството с министерствата на финансите и икономиката. Описаните полезни взаимодействия на политиките в областта на енергетиката и климата с области като регионалната, промишлената, транспортната, цифровата, социалната, селскостопанската политика и политиката в областта на околната среда могат да бъдат проучени по-добре. Това включва пълна съгласуваност между аспектите на алтернативните горива в окончателните планове и националната рамка за политиката, която всяка държава членка трябва да представи до ноември 2019 г. съгласно Директивата за инфраструктурата за алтернативни горива³³.

³² През 2015 г. Комисията изготви работен документ относно наблюдението на напредъка по постигането на целите на Енергийния съюз като част от първия пакет за състоянието на енергийния съюз. Този документ включва набор от съответни ключови показатели за количествено определяне и измерване на напредъка по постигането на целите на ЕС в областта на енергетиката и климата. SWD(2015) 243 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1449767808781&uri=CELEX:52015SC0243>.

³³ Директива 2014/94/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. за разгръщането на инфраструктура за алтернативни горива, *ОВ L 307*, 28.10.2014 г., стр. 1—20.

3.2.3 Извличане на най-доброто от сътрудничеството със съседни държави членки

Текущите усилия за **регионално сътрудничество** следва да бъдат доведени до следващия етап, за да се улесни интеграцията на пазара и икономически ефективните политики и мерки. Държавите членки се насърчават също така да се стремят към сътрудничество не само със съседните държави членки, но и със страните, подписали Договора за създаване на енергийна общност, както и с трети държави — членки на Европейското икономическо пространство.

Регионално сътрудничество — добра практика:

За да помогне при изготвянето на проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата, платформата **Nordic Energy Research** е координирала основан на сценарии анализ на енергийната система, в който се разглеждат промените в енергийните системи на балтийските държави. В рамките на **рамката за сътрудничество на Бенелюкс**, по време на провеждането на срещата на Съвета по енергетика на 11 юни 2018 г. беше подписана декларация за засилване на сътрудничеството при изготвянето на проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата. По време на срещата на Съвета по енергетика на 4 март 2019 г., членовете на **Петстранния енергиен форум** подписаха политическа декларация, потвърждаваща тяхното намерение да поддържат и укрепват сътрудничеството при разработването и мониторинга на националните планове в областта на енергетиката и климата, със специален акцент върху въпроси от трансгранично значение. В рамките на **сътрудничество в областта на енергетиката в региона на северните морета**, няколко държави членки поеха ангажимент за разработване на координирани елементи за техните национални планове в областта на енергетиката и климата с цел улесняване на икономически ефективното използване на енергията от възобновяеми морски източници, по-специално на вятърната енергия. Комисията очаква подобно сътрудничество в други морски басейни, като се има предвид, че постигането на неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г. ще изисква съществена част от електроенергията в Европа да се генерира в морето³⁴.

В по-общ план, без водещата роля на Европейския съюз, ще бъде трудно да се постигне целта за ускоряване на прехода в областта на енергетиката и климата в световен мащаб. В същото време усилията на Съюза ще имат слабо въздействие в световен мащаб, ако трети държави не следват същия път. В този контекст държавите членки се насърчават да допълнят своите национални планове в областта на енергетиката и климата с практически, потенциално прехвърлими и мащабируеми политики, които могат да бъдат споделяни извън Европа като част от усилията на Съюза да поведе световния преход към чиста енергия. Ако бъде

³⁴ Този преход ще бъде подпомогнат от Директивата на ЕС за морското пространствено планиране, текущите усилия на ЕС за стимулиране на иновациите и подобряване на достъпа до надеждни данни за океаните, както и целевите възможности в рамките на програмата InvestEU за необходимото окабеляване и пристанищна инфраструктура.

сметнато за уместно, държавите членки могат също така да се консултират с трети държави, които са изразили интерес.

3.2.4 Използване на националните планове в областта на енергетиката и климата в подкрепа на промишлеността, конкурентоспособността и иновациите

Ще бъдат необходими широк кръг реформи, за да се използва изцяло потенциалът за растеж на политиките в областта на климата и енергетиката. Националните планове в областта на енергетиката и климата трябва да помогнат за идентифицирането и развиването на конкурентните предимства на държавите членки, като определят правилните реформи, както и правилните инвестиционни сигнали и стимули, включително чрез по-нататъшно развитие на данъчното облагане. Националните планове в областта на енергетиката и климата следва да определят необходимите цели, като същевременно подкрепят националните структурни реформи и за разгръщането на интегрирани промишлени стратегии, които дават приоритет на конкурентоспособността, устойчивостта, инвестициите, търговската инфраструктура и иновациите. По-ясните стратегии по отношение на приоритетите в областта на научните изследвания и иновациите също биха могли да укрепят дългосрочните европейски приоритети, като същевременно запазят износа на ЕС в авангардните сектори.

Националните планове в областта на енергетиката и климата могат да се превърнат в полезни платформи, които заедно с банковия сектор да помогнат за разработването на нови програми за финансиране на дългосрочни инвестиции и за стимулиране на мобилизирането на частни ресурси или за подкрепа на нови инициативи между участници от промишлеността във всички сектори и вериги за създаване на стойност, както и за укрепването на вече започнатите от Комисията през 2017 г. проекти, като например този за батериите и пластмасите (Европейски алианс за акумулаторните батерии и Кръгов алианс за пластмасите).

3.2.5 Привличане на инвестиции и определяне на възможности за финансиране

Мобилизирането на нови инвестиции и частно финансиране ще бъде ключова част от прилагането на националните планове в областта на енергетиката и климата през следващите години. Яснотата относно политическите цели и инструменти ще бъде от съществено значение за определяне както на обхвата, така и на мащаба на допълнителните нужди от инвестиции, като по този начин ще се улесни планирането и мобилизирането на различни източници на финансиране. Следователно, през следващите месеци държавите членки следва да изяснят инструментите и да засилят анализа на прогнозираните нужди от инвестиции, съществуващите пречки и възможните източници на финансиране, като също така вземат предвид полезните взаимодействия с процеса на европейския семестър.

Тази подробна оценка е от съществено значение, за да се гарантира ефективното и по-целенасочено разходване на държавните ресурси, да се предостави по-добра

информация на промишлеността относно посоката на политиките и да се привлекат нови инвестиции с положителни последици за работните места и растежа. Настоящата работа на Европейската комисия по отношение на финансирането за устойчиво развитие, която има за цел пренасочване на капиталовите потоци от частни инвеститори към екологосъобразни инвестиции, би могла да спомогне за определяне на възможностите за инвестиции и за мобилизиране на частно финансиране.

Полезните взаимодействия ще трябва да се използват заедно със **съществуващите и бъдещите политики на Съюза и с финансовите инструменти на Съюза**. Успоредно с това Комисията ще продължи да подкрепя държавите членки при финализирането и прилагането на техните национални планове в областта на енергетиката и климата, като предоставя редица улесняващи мерки, както е описано по-горе.

3.2.6. Пълно интегриране на социалното измерение

Разглеждането на социалните аспекти ще бъде от съществено значение за осигуряването на успешен преход към чиста енергия. В своите окончателни национални планове в областта на енергетиката и климата държавите членки се насърчават да разгледат изцяло въпроса за осигуряване на **социално справедлив преход**.

Това включва по-специално аспекти, свързани със **заетостта**, включително обучение, повишаване на квалификацията и преквалификация, както и подходяща социална защита за засегнатите от енергийния преход хора. Също така е необходимо да се обърне подходящо внимание на измерението на **енергийната бедност**, включително и чрез оценка на броя на домакинствата, засегнати от енергийна бедност, и когато е необходимо да се определи индикативна цел за намаляване на енергийната бедност.

Накрая, съответните държави членки следва да вземат под внимание въздействието на прехода върху населението, живеещо в **регионите с високо потребление на въглища или високи въглеродни емисии**, и да направят връзката със съществуващи, планирани или необходими действия в това отношение.

3.2.7 Взимане под внимание на дългосрочните цели и дългосрочната визия

Успоредно с финализирането на националните планове в областта на енергетиката и климата, Регламентът относно управлението изисква от държавите членки да разработят свои дългосрочни **национални стратегии за намаляване на емисиите на парникови газове** с перспектива от поне 30 години. Повече от половината от проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата вече включват цели или визии за 2050 г., макар и с различна степен на подробност. Както националните планове в областта на енергетиката и климата, така и дългосрочните стратегии ще трябва да бъдат разработени по допълващ се начин, като същевременно допринасят за текущата работа по финализиране на европейската дългосрочна стратегия, която Европейският съюз ще трябва да

представи до 2020 г. съгласно Парижкото споразумение и Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата. Въпреки че акцентът е поставен върху времеви хоризонт до 2030 г., в националните планове в областта на енергетиката и климата следва да се включи времеви хоризонт до 2050 г., в който да намери отражение на съгласуваността на целите с дългосрочната цел за декарбонизация и допълнителните усилия за **по-добро определяне на дългосрочните цели** във всичките пет измерения.

През втората половина на 2019 г. съответните състави на Съвета следва да могат да приключат текущите си политически дебати относно европейската визия за неутрална по отношение на климата Европа до 2050 г., като разгледат този аспект в окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата.

Повече от половината от проектите на националните планове в областта на енергетиката и климата включват цели или визии за 2050 г., макар и с различна степен на подробност. **Дания, Испания, Франция, Нидерландия, Португалия, и Швеция** имат за цел **неутралност по отношение на климата** най-късно до 2050 г. Във вътрешното си законодателство **Франция и Обединеното кралство** са определили **правно обвързващи цели за 2050 г.** и използват въглеродни бюджети като механизъм за гарантиране на съгласуваност на средносрочните и дългосрочните цели. **Нидерландия, Португалия и Швеция увеличиха** своите национални **цели за 2030 г. по отношение на парниковите газове**, така че да бъдат в съответствие с техните дългосрочни цели. Други държави членки с цели за декарбонизация до 2050 г. включват **Чехия, Германия, Естония, Ирландия, Италия, Литва, Унгария, Австрия, и Финландия.**

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Изпълнението на ангажиментите на Енергийния съюз изисква допълнително тясно сътрудничество между Комисията, държавите членки и всички сегменти на обществото, включително заинтересованите страни, социалните партньори и широката общественост. Това е съвместен процес, в който своевременното представяне от страна на държавите членки на окончателните интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата за периода след 2020 г. е основен етап.

За да се гарантира, че окончателните национални планове в областта на енергетиката и климата, представени до края на 2019 г., отговарят на всички изисквания и постигат амбициозните цели на ЕС за 2030 г., Комисията приканва Съвета да започне дебат относно основните приоритети, определени в настоящото съобщение и препоръките на Комисията, за да се гарантира, че окончателните планове в областта на енергетиката и климата съдържат подходящо равнище на амбиция, по-специално за изпълнение на целите за енергия от възобновяеми източници и енергийна ефективност на европейско равнище. Комисията ще поддържа тесен диалог с Европейския парламент и Съвета относно напредъка, постигнат от

Енергийния съюз по отношение на всички измерения на политиките в областта на енергетиката и климата.

Успоредно с това Европейската комисия ще подкрепи държавите членки при финализирането на техните национални планове в областта на енергетиката и климата до края на 2019 г., въз основа на отличния до момента процес на сътрудничество.

Стабилните и всеобхватни национални планове в областта на енергетиката и климата ще бъдат от решаващо значение за постигането на целите на Енергийния съюз, за тяхното изпълнение и за приноса на Съюза към Парижкото споразумение, като същевременно се създава доверие у инвеститорите и сигурност на инвестициите.

Отвъд нашите граници, интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата ще бъдат израз на доверието в Европейския съюз по отношение на международната политика в областта на климата, включително прехода към чиста енергия, и ще допринасят за **дългосрочните цели за декарбонизация** в контекста на **Парижкото споразумение** и целите на ООН за устойчиво развитие. Те биха могли да се превърнат в най-добра международна практика за разработване на солидно средносрочно планиране на политики в областта на енергетиката и климата и да бъдат инструмент за насърчаване на международното сътрудничество по отношение на тези цели.

Изпълнението на тези окончателни национални планове в областта на енергетиката и климата ще бъде начална, а не крайна точка — непрекъснатият диалог, сътрудничеството и преразглеждането на равнището на амбиция ще останат изключително важни до 2030 г. и след това.